

**Nr 19.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 § rättegångsbalken; given Stockholms slott den 9 januari 1948.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 § rättegångsbalken.

**GUSTAF.**

*Herman Zetterberg.*

**F ö r s l a g**  
till  
**L a g**  
om ändrad lydelse av 4 kap. 1 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 4 kap. 1 § rättegångsbalken skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)*

*(Föreslagen lydelse.)*

4 KAP.

1 §.

<p>Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och <i>hava fyllt tjugufem år samt</i> hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.</p>	<p>Lagfaren domare skall vara svensk medborgare och hava avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov.</p>
--	---

Ej må — — — — — i konkurstillstånd.

*Den som ej fyllt tjugufem år må utöva domarämbete allenast i den begränsade omfattning Konungen bestämmer.*

Om kunskapsprov och villkor i övrigt för utövande av domarämbete förordnar Konungen.

---

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 december 1947.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, KOCK.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga om *viss jämkning i behörighetsvillkoren för utövande av domarämbete* samt anför följande.

I 4 kap. 1 § nya rättegångsbalken stadgas bl. a., att lagfaren domare skall hava fyllt tjugufem år. Bestämmelsen avser omedelbart endast rättegång i allmänhet men torde, i den mån ej annat föreskrives, bli tillämplig även i fråga om specialprocess samt handläggning av inskrivningsärenden och andra ärenden som skola upptagas av domstol eller domare.

En motsvarande föreskrift finnes för närvarande i cirkuläret till hovrätterna den 7 januari 1830. Från nämnda föreskrift har emellertid gjorts viss avvikelse i domsagostadgan den 11 juni 1943 (nr 290). Enligt 16 och 17 §§ denna stadga äger sålunda tingsnotarie oberoende av ålder tjänstgöra såsom inskrivningsdomare samt utföra vissa andra på häradshövdingen eljest ankommande göromål av enklare beskaffenhet. I sistnämnda hänseende är hans behörighet i huvudsak begränsad till att meddela förelägganden, infordra yttranden och utfärda kungörelser i mål och ärenden där sådant enligt lag skall ske. Rätt att avgöra mål eller ärende tillkommer honom endast i undantagsfall, då någon egentlig prövning icke förekommer. Som exempel kan nämnas att han må döma till boskillnad, då makarna äro ense därom, samt meddela beslut om gäldenärs försättande i konkurs, när gäldenären själv begärt det.

Under den nya processordningen blir handläggningen och avdömandet av rättegångsmålen ett mycket krävande arbete. Det är därför av desto större vikt att häradshövdingarna alltjämt kunna befrias från mindre väsentliga uppgifter. Detta skulle emellertid mången gång möta svårigheter, därest kravet på tjugufem års ålder såsom villkor för utövning av domarämbete skulle upprätthållas i full utsträckning. Det torde icke vara alltför sällsynt att i en domsaga icke finnes någon notarie som uppnått nämnda ålder. Än vanligare torde vara att åldersfördelningen är sådan, att arbetet icke kan organiseras rationellt utan att även yngre krafter utnyttjas.

Med hänsyn till det sagda är det tydligen önskvärt att nu ifrågavarande behörighetsregel i nya rättegångsbalken uppmjukas. Även den som ej fyllt tjugufem år bör kunna förordnas att utöva domarämbete, dock endast i begränsad omfattning och i enlighet med bestämmelser som meddelas av Kungl. Maj:t.

Den sålunda särskilt begränsade behörigheten bör i första hand avse att tjänstgöra såsom inskrivningsdomare. Denna uppgift har alltsedan inskrivningslagens ikraftträdande den 1 januari 1933 kunnat anförtros även åt de yngre notarierna utan att detta medfört någon olägenhet. Med inskrivningsdomarskapet skall enligt 7 § lagen den 20 december 1946 (nr 807) om handläggning av domstolsärenden i allmänhet följa skyldighet att upptaga jämväl ärenden angående äktenskapsförord, bouppteckningar, testamentsbevakningar, lösöreköp o. d. Det är därför önskvärt att kravet på tjugufem års ålder eftergives också beträffande dessa ärenden. Någon principiell invändning torde ej heller kunna riktas häremot. De ifrågavarande göromålen fordra visserligen stor noggrannhet men ställa icke samma krav på erfarenhet och mognad som den egentligt dömande verksamheten. Det samma gäller de uppgifter som, vid sidan av inskrivningsdomarsysslan, omförmålas i 16 och 17 §§ domsagostadgan i den mån de överhuvud äro att hänföra till självständigt utövande av domarverksamhet. Även dessa uppgifter böra därför alltjämt kunna utan särskild åldersbegränsning överlämnas åt tingsnotarie.

I överensstämmelse med det anförda har jag låtit inom departementet upprätta förslag till *lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 § rättegångsbalken den 18 juli 1942*. Den föreslagna lagen torde böra träda i kraft så snart den utfärdats.

Härefter hemställer föredraganden att lagrådets utlåtande över nämnda lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar,<sup>1</sup> måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:  
*Sven Leffler.*

---

<sup>1</sup> Denna bilaga, som frånsett vissa redaktionella jämkningar i rubriken och ingressen är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 januari 1948.*

N ä r v a r a n d e :

justitieråden LAWSKI,  
GYLLENSWÄRD,  
NISSEN,  
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 30 december 1947 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 december 1947, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 § rättegångsbalken den 18 juli 1942.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn S. Strömberg.

*Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.*

Ur protokollet:

*Åke Mossler.*

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 januari 1948.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler lagrådets den 5 januari 1948 avgivna utlåtande över det den 12 december 1947 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 4 kap. 1 § rättegångsbalken den 18 juli 1942*.

Med förmälan att lagrådet lämnat förslaget utan erinran hemställer fördraganden, att förslaget måtte, efter vissa redaktionella jämkningar i rubriken och ingressen, jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

*Lars Nordvall.*